ACTA UNIVERSITATIS CAROLINAE – HISTORIA UNIVERSITATIS CAROLINAE PRAGENSIS
2026 Tomus LXVI. Fasc. 2 Pag. 167–168

Konference Between Tradition and Innovation: Universities as Places of Knowledge from the Middle Ages to the Foundations of Modern Knowledge Societies

13.–14. listopadu 2025, Praha

V polovině listopadu roku 2025 proběhlo v Akademickém konferenčním centru v Jilské ulici 14. konferenční setkání Atelieru Héloïse, který je platformou pro výzkum dějin vzdělanosti. Organizátorkou této akce byla Lucy Císař Brown, působící v Historickém ústavu AV ČR a na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy. Úvodních slov se ujali ředitel Historického ústavu Akademie věd Martin Holý a Caspar Gubler, spolutvůrce projektu Repertorium Academicum Germanicum, který působí na Bernské univerzitě. Poté již následovaly konferenční příspěvky. Rossana Scebba z Lovaňské univerzity se zaměřila na předmoderní vzdělávací instituce „v síti ideí". Využila data z 350 akademických institucí, působících v letech 1000–1800, obsažená v databázích Repertorium Academicum Germanicum, Republic of Letters a jinde. Svou pozornost pak věnovala zejména otázce přenosu ideí mezi univerzitami na příkladu vydání knih Leonarda Fuchse o kosmu a Regiomontanova spisu o zahradách. V místech, kde se tyto knihy vyskytovaly a četly, vysledovala postupný vznik observatoří a univerzitních zahrad. Maciej Zdanek z Archivu Jagellonské univerzity v Krakově se věnoval fakultě svobodných umění své domovské instituce v 15. a 16. století a tamnímu postupnému pronikání humanismu (zvýšený zájem o antické autory a marginálie v knihách, které jim byly věnovány) a dalším souvisejícím změnám v uvedeném období (změny v univerzitním kurikulu, vznik Colegia Minus). Tihana Luetić z Chorvatské akademie věd a umění se zaměřila na počátky Záhřebské univerzity (založena roku 1874 jako třífakultní) a chorvatské studenty na jiných univerzitách v habsburské monarchii na přelomu 19. a 20. století. Ve svém příspěvku poukázala mimo jiné na nepoměr mezi přednáškami a semináři napříč různými obory vyučovanými v uvedeném období (zvláště propastný mezi humanitními a přírodovědnými obory na filozofické fakultě). V souvislosti s chorvatskými studenty mimo Záhřeb zdůraznila jejich vyšší počty ve Vídni a zejména Praze, kde se těšili podpoře Masaryka, Drtiny a Kadlece. Nezávislá badatelka Carla Frova (dříve působící na římské La Sapienzii) zaměřila svou pozornost na vzájemné vztahy mezi sedmerem svobodných umění v případě nejranějších univerzit a současně jejich vztahování se k praktickým dovednostem. Stefania Zucchini z univerzity v Perugii se zaměřila na vztahy mezi výukou gramatiky a aritmetiky na městských školách a univerzitách v pozdně středověké Itálii, zejména na příkladech Sieny a Perugie. Kaspar Gubler společně se svými bernskými spolupracovníky Pimem van Bree a Geertem Kesselsem představil možnosti využití umělé inteligence při procesu poznávání intelektuálních sítí v prostoru Svaté říše římské v letech 1250–1550 na konkrétních příkladech (Repertorium Academicum Germanicum, Nodegoat). Kolektiv sestávající z Kateřiny Bobkové Valentové, Jany Synovcové Borovičkové (obě Historický ústav AV ČR), Marka Brčáka (ÚDA UK) a Hedviky Kuchařové

© 2026 The Author. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0).

(Strahovská knihovna) ukázal možnosti digitální prosopografie na příkladu tématu vzdělávání na raně novověkých univerzitách, v seminářích a při soukromém vzdělávání v klášterech. Matthieu Pichon z univerzitní knihovny v Bruselu se zaměřil na disertační práce obhájené na jeho domácí instituci mezi lety 1890 až 2020, přičemž zdůraznil, jaká metadata tyto práce a zejména jejich titulní listy obsahují a jak lze těchto dat využívat v prosopografickém průzkumu. Martin Holý, prezentující příspěvek i za nepřítomnou Mladu Holou, zrekapituloval aktuální stav poznání pražské utrakvistické univerzity od 15. do 17. století a vyzdvihnul úlohu této instituce jakožto ústředního centra vzdělanosti v Čechách. Cosmin-Ștefan Dogaru z Bukurešťské univerzity sledoval rumunské studenty na německých a francouzských univerzitách, přičemž zdůraznil, že zahraniční studium si mohli dovolit pouze majetnější Rumuni. V Paříži byli ve sledovaném období Rumuni druhými nejčastějšími cizími studenty hned po osobách z carského Ruska. Maria Teresa Guerrini z Boloňské univerzity nastínila možnosti studia původu a kariér graduovaných právníků na své alma mater v 16. a 17. století, přičemž značná část z nich měla šlechtický původ. Marta Baranowska a Paweł Fiktus z univerzit v Toruni a Vratislavi se soustředili na přínos polských univerzitních právníků ke kodifikaci mezinárodního práva, např. co se týče práva leteckého (Gustaw Roszkowski). Závěr konference patřil Regině Lupi z Perugie, která představila debatu o humanitních vědách na italských univerzitách v 18. století. Konference byla přínosným setkáním pro všechny zájemce o dějiny vzdělanosti a vzdělávání a lze doufat, že zde proslovené přednášky budou v brzké době publikovány.

Jan Boukal

DOI: 10.14712/23365730.2026.32